

Onvrijwillige zorg of opname

Bij patiënten met een psychogeriatrische aandoening of een verstandelijke beperking, kun je te maken krijgen met de Wet zorg en dwang (Wzd). Wat betekent deze wet voor jouw werk?

TEKST: LHV

1 Waar gaat de Wet zorg en dwang over?

Deze wet gaat over de rechten van de patiënt bij onvrijwillige zorg of onvrijwillige opname. Het uitgangspunt van de Wet zorg en dwang (Wzd) is: 'nee, tenzij'. Onvrijwillige zorg en opname is een uiterste middel voor als er geen minder ingrijpende, vrijwillige, alternatieven mogelijk zijn.

2 Voor wie geldt de Wzd?

De Wzd is van toepassing op personen met een psychogeriatrische aandoening, verstandelijke beperking of gelijkgestelde aandoening. Denk bijvoorbeeld aan de gevolgen van een CVA die de wilsbekwaamheid aantasten. Iemand valt onder de Wzd als degene een CIZ-indicatie of medische verklaring heeft waaruit blijkt dat deze persoon is aangewezen op zorg. De Wzd geldt niet alleen in zorginstellingen, maar ook voor mensen die thuis wonen.

3 Heb ik een rol in de beoordeling of toepassing van onvrijwillige zorg?

Nee. Onvrijwillige zorg is geen huisartsenzorg. Het gaat de expertise van de huisarts te boven. Je kunt hier wel mee te maken krijgen, omdat de wet ook in de thuissituatie geldt. Je begeeft je bijvoorbeeld op het gebied van onvrijwillige zorg wanneer je

medicijnen toedient die het gedrag beïnvloeden zonder dat de patiënt zich daarvan bewust is, of in het geval van onvrijwillige opname. Wees je hiervan bewust en overleg bij twijfel met een specialist ouderengeneeskunde of arts VG. Zij zijn hier de expert. De LHV ziet ook geen rol voor de huisarts bij het besluitvormingsproces over de inzet van onvrijwillige zorg.

4 Hoe zit het met psychofarmaca?

Het toedienen van psychofarmaca zonder toestemming valt ook onder de Wzd. Je moet je daarbij aan de wet houden. Volg hiervoor het Wzd-stappenplan. Ga naar dwanginzorg.nl en zoek op Stappenplan in de Wet zorg en dwang. Dit stappenplan dwingt je om periodiek te beoordelen of de onvrijwillige zorg nog noodzakelijk is en of de zorg voortgezet moet worden. Met het stappenplan beoordeel je ook of niet met minder ingrijpende alternatieven kan worden volstaan. Is onvrijwillige zorg onvermijdelijk? Schakel dan een expert in.

5 Hoe verloopt een onvrijwillige opname?

Een patiënt kan niet zomaar tegen zijn wil worden opgenomen. De Wzd bepaalt dat een onvrijwillige opname alleen mogelijk is als een rechterlijke machtiging (RM) of, in crisissituaties, inbewaringstelling (IBS) is afgegeven.

Een ter zake kundig en onafhankelijk arts moet een verklaring voor de RM of IBS afgeven. Dat kan een Specialist Ouderengeneeskunde of een Arts VG zijn. Deze arts kan jou als betrokken huisarts raadplegen voor overleg. Je deelt medische informatie alleen met toestemming van de patiënt of vertegenwoordiger van de patiënt. Je kunt als huisarts ook zelf een aanvraag tot RM doen. Let hierbij wel op: de rechter kan degene die de aanvraag heeft ingediend én de arts die de medische verklaring heeft afgegeven, verplichten te verschijnen. Ook als je de enige betrokken zorgaanbieder bent, kan de rechter jou dus verzoeken om te verschijnen. ¶

Meer weten over onvrijwillige zorg? Op lhv.nl/onvrijwillige-zorg lees je wat de wetten rond onvrijwillige zorg betekenen voor jouw werk als huisarts.

Beleidsmedewerker
Joelle van Pelt

